

Acompanyament i suport al procés de participació per
a l'elaboració de l'Agenda Urbana de Catalunya

Informe resum

JORNADA 5 DIMENSIÓ CIUTADANA

Tarragona, 2 de juliol de 2019

Organitzat per:

Equip de facilitació

ARC Mediació Ambiental
arc@mediacionambiental.com

ARC Mediació Ambiental procura contribuir al desenvolupament sostenible utilitzant productes de baix impacte ambiental, prioritzant l'ús del transport públic i portant a terme una gestió eficient dels recursos.

Seguint aquestes directrius, es recomana imprimir aquest document a doble cara, utilitzant paper 100% reciclat post-consum lliure de clor.

Índex

1. INTRODUCCIÓ	4
2. DESENVOLUPAMENT DE LA JORNADA	6
3. ASSISTENTS	7
4. BENVINGUDA INSTITUCIONAL	9
5. RESULTATS PANEL 1. RECERCA I CONEIXEMENT	11
EL PANEL DE PERSONES EXPERTES	11
PERSONES EXPERTES QUE FORMAVEN PART DEL PANEL 1	11
PRINCIPALS APORTACIONS DEL PANEL 1	11
RESULTATS DEL WORKSHOP	13
A) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ A LA TECNOLOGIA DISRUPTIVA	13
B) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ A LA INNOVACIÓ URBANA	15
C) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ A LA RETENCIÓ DE TALENT	16
D) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ A L' INVESTIGACIÓ CIENTÍFICA	18
6. RESULTATS SESSIÓ 2. CULTURA I ART	20
EL PANEL DE PERSONES EXPERTES	20
PERSONES EXPERTES QUE FORMAVEN PART DEL PANEL 2	20
PRINCIPALS APORTACIONS DEL PANEL 2	20
RESULTATS DEL WORKSHOP	22
A) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ A LA PRESERVACIÓ DEL PATRIMONI	22
B) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ A LA CULTURA I EL REEQUILIBRI TERRITORIAL	23
C) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ AL FOMENT DE CIUTATS ARTÍSTIQUES	24
D) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ A LA TEMATITZACIÓ DE LES CIUTATS	25
7. RESULTATS SESSIÓ 3. INCLUSIÓ SOCIAL	28
EL PANEL DE PERSONES EXPERTES	28
PERSONES EXPERTES QUE FORMAVEN PART DEL PANEL 3	28
PRINCIPALS APORTACIONS DEL PANEL 3	28
RESULTATS DEL WORKSHOP	30
A) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ A LA QUALITAT DEMOCRÀTICA	30
B) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ A L' APODERAMENT CIUTADÀ	32
C) PRINCIPALS REPTES EN RELACIÓ A LA GOVERNANÇA TRANSPARENT	34

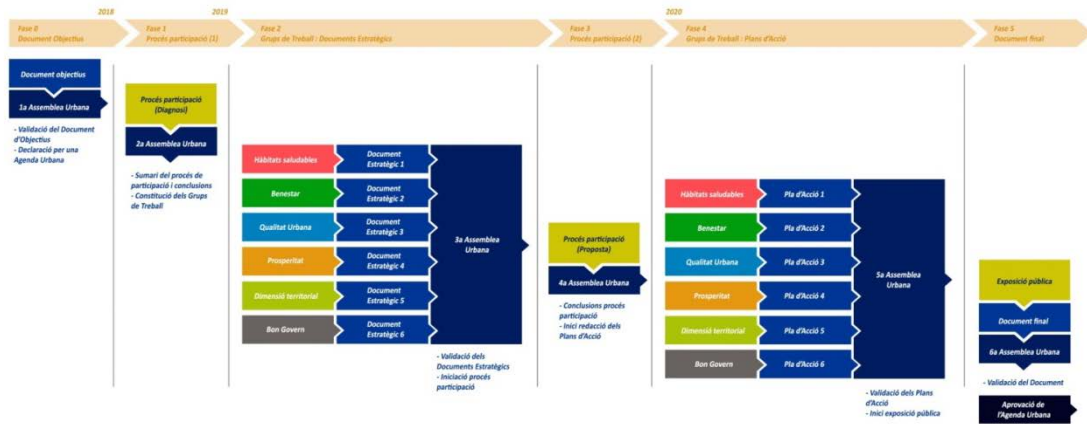
1. Introducció

La Secretaria d'Hàbitat Urbà i Territori del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya està coordinant el procés d'elaboració de l'Agenda Urbana de Catalunya. L'Agenda pretén esdevenir el marc de referència estratègic per a les polítiques públiques dels propers anys, que doni resposta als reptes i oportunitats que es deriven de l'increment de població urbana, amb un enfocament multinivell, pluridisciplinari, de visió integrada i holística.

La seva formulació requereix coneixements tècnics i especialitzats en diversos camps, juntament amb el compromís dels diferents organismes governamentals que afecten a les ciutats i regions, així com les aportacions d'investigadors en temes urbans, del teixit associatiu, del teixit empresarial i de la ciutadania. Per tant, és necessària la participació de tots els actors de Catalunya i, en aquest context, s'ha considerat crucial promoure un **procés de participació de l'Agenda Urbana de Catalunya** per aconseguir aquesta implicació.

A través [d'aquest enllaç](#) es pot accedir a tota la informació actualitzada sobre l'elaboració de l'Agenda Urbana de Catalunya.

En el procés d'elaboració de l'Agenda urbana, es preveu la participació ciutadana en tres moments de les fases de redacció. La primera crida ha tingut lloc entre el juny i el juliol del 2019 i ha tingut com a objectiu la detecció dels principals obstacles, reptes i oportunitats de cadascun dels objectius de l'Agenda i així poder elaborar una diagnosi de la situació actual a partir de les aportacions de la ciutadania i dels experts. Després es preveu una segona prospecció per a conèixer l'opinió sobre els documents estratègics que detallaran les principals vulnerabilitats i reptes per als objectius de l'Agenda i que serviran de base per a l'elaboració dels plans d'acció. La tercera fase d'exposició pública està prevista a finals del 2020, i servirà per validar els Plans d'Acció elaborats pels Grups de Treball de l'Agenda Urbana per part de la ciutadania. De forma sintètica, els processos de participació s'incardinarien amb l'elaboració de l'Agenda Urbana, tal i com s'indica gràficament

Dins de la primera fase de diagnòstic, s'han organitzat un total de **6 jornades participatives** sobre:

- 1) Processos metabòlics
- 2) Model de ciutat
- 3) Mobilitat urbana
- 4) Cohesió social
- 5) Dimensió ciutadana
- 6) Nova governança

Cada sessió participativa té la mateixa estructura i contempla tres moments de participació amb una part de Panel d'experts seguida d'un workshop o debat entre els actors. Aquest informe resum recull les aportacions fetes durant la cinquena jornada, celebrada a Tarragona, el 2 de juliol de 2019.

2. Desenvolupament de la jornada

La **Jornada 5** es va celebrar el **2 de juliol de 2019**, a la Universitat Rovira i Virgili, a Tarragona, de 9 a 18.30 hores.

Els objectius d'aquesta jornada eren:

- 1) Aprofundir en el diagnòstic sobre la civitas, entesa com la indispensable dimensió humana dels hàbitats urbans.
- 2) Obrir un espai de participació ciutadana per identificar els principals reptes i oportunitats d'aquesta dimensió ciutadana.

La sessió de treball constava de tres panels de persones expertes, seguits per un debat entre els assistents d'intercanvi d'opinions i coneixements sobre els temes exposats. Al [següent enllaç](#) es pot descarregar el programa de la Jornada, que va seguir aquest itinerari:

8.45	Acollida i acreditacions
9.00	Benvinguda institucional
9.10	Presentació dels objectius de la sessió 1.
9.15	PANEL D'EXPERTS 1. Recerca i coneixement
10.15	WORKSHOP 1. Recerca i coneixement.
11.45	PAUSA
12.00	Presentació dels objectius de la sessió 2.
12.05	PANEL D'EXPERTS 2. Cultura i art
13.05	WORKSHOP 2. Cultura i art
14.35	PAUSA
16.00	Presentació dels objectius de la sessió 3
16.05	PANEL D'EXPERTS 3. Participació i transparència
17.05	WORKSHOP 3. Participació i transparència
18.35	CLOENDA I COMIAT

A continuació es mostra la relació d'assistents i un resum de les aportacions.

3. Assistents

Entitat
ACCIÓ, Unitat d'Innovació Empresarial
AEQT, Associació Empresarial Química de Tarragona
Ajuntament de Gavà
Ajuntament de Terrassa
Ajuntament de Vilanova i la Geltrú
Ajuntament Tarragona, Europe Direct Tarragona
ATM, Autoritat Territorial de la Mobilitat del Camp de Tarragona
Avance
CERES
CGLU, Ciudades y Gobiernos Locales Unidos. Comissió de cultura
COAATT, Col·legi d'Aparelladors, Arquitectes Tècnics i Enginyers d'Edificació de Tarragona
Col·legi d'Administradors de Finques de Tarragona
Consell Comarcal Tarragonès
Cooperació i arquitectura social
Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència
Departament de Cultura, Serveis Territorials a Tarragona
Departament Territori i Sostenibilitat Tarragona
Diputació de Barcelona, Direcció de Relacions internacionals
EPEL Neàpolis, Product Manager
Farts de Soroll
FAVB, Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Gabinet Ceres
Grup Municipal Socialista Ajuntament de Tarragona
Horizontes Humanos
IERMB, Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona
IFLA, Federación Internacional de Asociaciones de Bibliotecarios y Biblioteca
IGOP, Institut de Govern i Polítiques Públiques Universitat Autònoma de Barcelona
INCASOL, Institut Català del Sòl
IURISVERD, S.L.
Observatori del Paisatge de Catalunya
Prioritat
RehabiMed
Sunland Architecture
Tarragona Sense Barreres
Universitat de Girona
Universitat Politècnica de Catalunya, Departament de Tecnologia a l'Arquitectura
Universitat Rovira i Virgili, Escola Tècnica Superior d'arquitectura
Universitat Rovira i Virgili. Càtedra UNESCO d'Habitatge
Universitat Rovira i Virgili. Càtedra Universitat i Regió del Coneixement
Xarxa Centres Cívics Ajuntament de Tarragona
Xarxa la Marina

ORGANITZACIÓ

Nom i cognoms	Entitat
Marc Darder Solé	Departament Territori i Sostenibilitat
Bet Sau Raventós	Departament Territori i Sostenibilitat
Pilar Paricio García	Departament Territori i Sostenibilitat
Mar Fábregas Reigosa	ARC Mediació Ambiental

4. Benvinguda institucional

Van intervenir les següents autoritats, donant la benvinguda i analitzant l'elaboració de l'Agenda Urbana de Catalunya en el marc dels seus organismes i competències:

María José Figueras Salvat

Rectora de la Universitat Rovira i Virgili

Sergio Nasarre Aznar

Director de la Càtedra UNESCO d'Habitatge de la Universitat Rovira i Virgili

Trinitat Castro Salomó

Directora dels Serveis Territorials de Territori i Sostenibilitat a Tarragona

Xavier Puig Andreu

Tercer tinent d'alcalde, coordinador de l'Àrea de Territori, sostenibilitat i seguretat

A continuació, **Marc Darder Solé, Cap de Servei d'Acció en l'Hàbitat Urbà**, dona la benvinguda i presenta els objectius de la Jornada, contextualitzant-la dins del procés d'elaboració de l'Agenda Urbana de Catalunya, explicant que es tracta d'un mandat de l'Assemblea Urbana de Catalunya, espai de concertació format per les diferents administracions catalanes (Ajuntaments, Àrea Metropolitana de Barcelona, Consells comarcals, Diputacions i diferents Departaments de la Generalitat), Societat Civil i teixit socioeconòmic.

Per finalitzar, **Xavier Carbonell Casadesús, d'Arc Mediació Ambiental**, explica el funcionament de la sessió i la dinàmica de participació del workshop.

En el [següent enllaç](#) podeu trobar íntegrament les seves presentacions.

5. Resultats Panel 1. Recerca i coneixement

El panel de persones expertes

Persones expertes que formaven part del Panel 1

Pilar Garcia Almirall

Directora del Departament de Tecnologia de l'Arquitectura de la Universitat Politècnica de Catalunya

Sergio Nasarre Aznar

Catedràtic de dret civil i director de la Càtedra UNESCO d'Habitatge de la Universitat Rovira i Virgili (URV)

Jennifer Ruiz i Toledo

Gestora del Servei d'R+D i Innovació Internacional de la Unitat d'Innovació Empresarial, d'ACCIÓ

Moderador

Xavier Baulies

Responsable de Recerca i innovació del Departament de Territori i Sostenibilitat

Principals aportacions del Panel 1

En el [següent enllaç](#) podeu trobar íntegrament totes les aportacions realitzades pel panel d'experts 1. No obstant això, a continuació es fa un resum de les aportacions dels experts en relació a les preguntes formulades des de l'Agenda urbana de Catalunya o pel moderador del panel:

1. El primer repte que és planteja és que la conversió en smart cities no sigui un factor de gentrificació i d'expulsió de la població.
2. Es planteja **treballar amb eines com el benchmarking i el market place** per a crear clústers de coneixement a les ciutats.
3. Les ciutats universitàries i els centres de recerca són espais on la innovació urbana pot consolidar els hàbitats urbans com a ecosistemes de recerca aplicada. Per

retenir el talent generat en aquests entorns s'han de **impulsar les relacions amb els sectors productius**.

4. S'ha de treballar pel **benestar de les persones dins les empreses** juntament amb les millores tecnològiques requerides, perquè s'ha comprovat que aquest factor millora el talent i la competitivitat.

Resultats del workshop

Les persones participants, juntament amb les persones expertes que havien format part del Panel 1, es van distribuir en 7 grups. Cada grup tenia que respondre a una de les 4 preguntes plantejades inicialment.

Preguntes sobre les que s'havien de fer aportacions en clau de reptes:	Grups que van treballar aquesta pregunta:
Tecnologia disruptiva	
<i>Estan preparades les ciutats per absorbir els impactes tecnològics disruptius?</i>	1 i 5
Innovació urbana	
<i>Quins factors permeten consolidar els hàbitats urbans com a ecosistemes de recerca aplicada?</i>	2 i 6
Retenció del talent	
<i>Quines condicions generen més avantatge competitiu a l'hora de crear, retenir i consolidar el capital humà en els hàbitats urbans?</i>	3 i 7
Investigació científica	
<i>Quins obstacles hi ha per a la creació de clústers de coneixement a les ciutats?</i>	4

Després de dues rondes de treball de cada grup, es van extreure les següents conclusions:

A) Principals reptes en relació a la TECNOLOGIA DISRUPTIVA

GRUP 1

1. El principal repte és el marc legal i ètic de/en la intel·ligència artificial i als algoritmes que hi ha a la ciutat . Al final les decisions les prendran els algoritmes i això fa que ens distanciem molt i que no empatitzem.

2. La **tecnologia és una oportunitat però té el risc de que pot incrementar la bretxa digital** i excloure a determinats col·lectius. Caldria preocupar-se proactivament per a la inclusió de determinats col·lectius que poden restar al marge.

3. Els cicles polítics a curt termini i les polítiques “a cop de tuit” en funció de les tendències dominants a les xarxes socials són també un risc pel la consolidació d'iniciatives tecnològiques inclusives. Si volem que es despleguin amb èxit aquestes iniciatives han de ser fruit de la col·laboració de tots els agents (La quàdruple Hèlix) per arribar a **plans estratègics molt consensuats** que es mantinguin a llarg termini.

4. **La dimensió de les ciutats és determinant.** Sembla que cal una grandària crítica rondant a les 800.000 o un milió de persones per poder gestionar els impactes tecnològics disruptius.

5. **Les TIC com a tal no són l'única tecnologia disruptiva.** S'haurien d'incloure en aquest concepte per exemple altres aspectes com la nova configuració que hauran de tenir les ciutats a nivell de mobilitat resultant de l'expansió dels patinets elèctrics, o la implantació de nous materials, o el disseny urbà en relació als nous escenaris climàtics, etc..

GRUP 5

1. La tecnologia ha d'estar al servei de les persones.

- ✓ Tothom hi ha tenir accés sense diferències per raons de renda o d'edat.
- ✓ Democratització d'internet. Tothom ha de tenir els coneixements per poder accedir a internet. Això genera igualtat en l'accés al “carrer virtual”. En aquest sentit s'hauria de fer especial atenció en garantir l'accés a totes aquelles persones que tinguin alguna discapacitat
- ✓ La tecnologia ha de facilitar el dret a la comunicació entre les persones.

2. La tecnologia ha de facilitar la descentralització.

- ✓ Ha de facilitar el treball a distància (en moltes empreses) i el coneixement on-line (universitats que fan estudis complets via internet) .
- ✓ La ciutat es desdibuixa i no és tan rellevant ja que la gent viatja virtualment i comunica gràcies al treball en línia.
- ✓ Aquesta descentralització provoca canvis en el comunicació. Tenim un accés a la comunicació molt ràpid que fa que busquem immediatesa. Aquesta immediatesa també provoca un canvi de patró en les relacions personals.

3. **La tecnologia disruptiva ha d'estar molt lligada a un aprenentatge tecnològic i a una millora de la divulgació.** No serveix de res tenir molta informació si no la podem

aprofitar adequadament. Per fer-ho hem de desenvolupar també l'esperit crític i el contrast de fonts per a poder gestionar les *fake news*.

4. La tecnologia crea ponts i genera comunicació entre les persones. Un aspecte a desenvolupar més és la comunicació entre les administracions i la ciutadania i a l'inrevés. Això permet més transparència en la rendició de comptes i més capacitat d'incidència directa de la ciutadania vers les administracions.

B) Principals reptes en relació a LA INNOVACIÓ URBANA

GRUP 2

1. És fonamental **promoure una bona governança per part de les administracions** per poder organitzar els recursos correctament.

2. Per poder ser innovadors **prèviament s'han de poder garantir els drets més bàsics.**

3. Cal la **col.laboració supramunicipal** tant per poder aconseguir més recursos, complementar esforços vers un mateix objectiu i també d'**internacionalitzar el talent** per exemple aconseguint finançament via recursos europeus. Molts ajuntaments podrien innovar en molts aspectes però no ho aconsegueixen perquè desconeixen les convocatòries que es fan a nivell europeu, per exemple el Programa Horitzó 2020. Això d'un temps ençà ha canviat gràcies al paper que tenen les Diputacions a través dels seus departaments especialitzats que acompanyen i assessoren a ajuntaments grans, petits i mitjans en temes de projectes europeus.

4. El concepte d'innovació s'ha de matisar. **Innovació no s'ha d'identificar amb tecnologia.** La innovació moltes vegades té a veure amb idees que ni impliquen una nova aplicació de mòbil, un algoritme o una eina tecnològica específica. La innovació en l'àmbit de la gestió urbana poden ser coses més simples. Per exemple algunes experiències com la posta en valor de solars buits desaprofitats als que donem un us comunitari temporal (espai de lleure o transformació en hort urbà).

5. **Evitar l'exclusió de determinats perfils de les iniciatives innovadores urbanes .** Cal estar vigilant, especialment d'incloure a la gent gran, a persones amb discapacitat, als nens i evitar conseqüències que es portin a uns segregació social per raons econòmiques o d'origen.

6. **Amb la innovació es generen cercles que poden ser virtuosos o poden ser perniciosos.** Cercles que un cop quedés fora restes per sempre al marge i en canvi si

el cercle és virtuós i aconseguixes entrar-hi pots assolir progressivament tots els beneficis que genera la innovació. Aquest aspecte és **clau tenir-lo en compte en la gestió de l'espai urbà**.

GRUP 6

1. Quan parlem d'innovació el factor humà és bàsic. **Les ciutats per tant han de ser inclusives, promoure la qualitat de vida de les persones i ser accessibles a tothom.**

2. Calen **polítiques més actives d'habitatge en relació a la rehabilitació, les borses d'edificis i l'accessibilitat**. Ja hi ha molta legislació però s'ha de posar en pràctica. Com exemple es comenta que al desembre de 2017 tots els edificis havien de suprimir les barreres arquitectòniques i ser accessibles a tothom. Això no ha estat així per raons diverses. L'exemple serveix per suggerir que el legislador ha de col·laborar més amb les parts implicades per tal de fixar-se objectius més realistes i operatius.

3. Caldria **adequar a les necessitats socials el marc legal vigent per poder complir amb moltes de les exigències actuals** relatives a les ITE, al reglament tècnic de Baixa tensió, al certificat digital o a la protecció de dades. També algunes contradiccions legals que es troben els administradors de finques alhora de facilitar la col·locació d'endolls pels cotxes elèctrics que queda condicionada l'autorització i vist i plau per part de les comunitats de propietaris.

4. Promoure la **implantació de les noves tecnologies trepitjant de peus a terra d'acord a la nostra realitat social**. S'ha de ser conscient que molta gent de les comunitats de propietaris no tenen correu electrònic, ni wifi, sovint ni potser ordinador. Per tant **parlar d'innovació i tecnologia en un context de bretxa digital no és evident**.

5. Els **polítics haurien de ser més receptius a les problemàtiques socials**.

6. **Revitalitzar les espais públics i els equipaments** en benefici de tots.

7. **Renaturalitzar les ciutats**. La natura ha de començar a entrar a les ciutats. Els horts urbans serien un complement més.

C) Principals reptes en relació a la RETENCIÓ DE TALENT

GRUP 3

1. Val **precisar bé la terminologia**. Una part es atraure talent i una altre fixar o conservar el talent del que ja es disposa. I també respecte al talent caldria distingir entre les habilitats que podria tenir aquest talent (més pròpies d'una franja d'edat entre el 25 i 25 anys) i una altra és l'experiència (relacionat am una franja d'edat per damunt dels 35 anys). Definir sobre quin talent volem actuar ens ajudaria a concretar millor les mesures que volem posar en marxa.
2. Per retenir talent les **ciutats han de ser còmodes i amables** perquè resultin atractives. S'ha de cuidar molt la projecció de la ciutat i el missatge que es vol fer arribar a l'exterior per donar a conèixer les potencialitats de la ciutat.
3. **Són claus les infraestructures que ofereix la ciutat pel talent**. Aquestes infraestructures poden ser molt específiques per visibilitzar i atreure més talent o poden ser més generalistes si el que es busca és incrementar significativament la massa crítica.
4. L'administració pública hauria de promoure els punts anteriors i fer un esforç també per **descentralitzar la retenció del talent de Barcelona i facilitar-la la seva implantació a la resta del territori**.
5. **Millorar en l'aprofitament de recursos** amb més informació sobre les vies de finançament **a través de projectes europeus** i altres oportunitats que venen a través de la UE.
6. Crear **una xarxa de suport al talent** que ajudi a la implementació de totes les mesures.

GRUP 7

1. Per atraure i retenir el talent ens cal primer de tot tenir **un territori ben articulat**. Això vol dir que el territori disposi de **bones infraestructures de transport**; no hi pot haver aquest greuges comparatius per exemple en el servei de ferrocarril que duplica els temps d'anada a Barcelona per la gent que ve de Tarragona i Terres de l'Ebre. Ben articulat implica que estigui ben connectat, que disposi d'un **bon servei a nivell tecnològic**; per exemple a arreu ha d'arribar internet de qualitat a través de fibra òptica. I també ha de ser un territori ben articulat quant a oportunitats laborals. **Les oportunitats laborals qualificades no s'han de concentrar només a les grans ciutats**; han d'estar disperses arreu del territori català.
2. **Estabilitzar professionalment als investigadors/es a la Universitat**. Els investigadors pre i post doctorals pateixen d'una continua precarietat que provoca sovint la fuga de talent a l'estranger de persones formades a les nostres universitats.

3. **La recerca ha de ser aplicada i útil.** La recerca ha de tenir impacte social. **S'ha de poder constatar el seu impacte en la millora de la societat.** De fet la mesura d'aquest impacte hauria de condicionar el seu finançament. Això s'hauria de fer arribar a les entitats acreditadores de l'activitat científica que avui en dia premien la producció científica bàsicament en termes d'articles publicats en revistes especialitzades, independentment del seu impacte social.

4. **Cal apostar pel talent extra-universitari.** El talent també està al carrer. Cal recolzar l'emprenedoria i a aquelles persones que volen aportar millores i canvis pel territori.

5. **Potenciar els nexes d'unió entre universitat pública i sector privat.** Això es podria fer amb programes d'acompanyament a estudiants per fer estades en empreses.

6. **Cal potenciar la creació de talent,** no només retenir-lo. Això ja s'hauria de potenciar a les mateixes escoles.

7. **Internacionalització del talent.** Això suposaria que la investigació a les universitats estigui més internacionalitzada. Seria l'ocasió per explorar l'aplicació de bones pràctiques que s'hagin posat en marxa a d'altres països.

D) Principals reptes en relació a l' INVESTIGACIÓ CIENTÍFICA

GRUP 4

1. **La creació de clústers de coneixement a les ciutats és una tasca bastant complicada per a pobles petits i ciutats mitges** ja que aquest clústers requereixen espais molt ben comunicats i accessibles. **La manca d'infraestructures a algunes parts del país no ajuda.**

2. **La quàdruple hèlix hauria d'actuar com a catalitzador.** La dificultat és que l'administració pateix de molts problemes per tirar endavant segons quins projectes.

3. **Millorar la comunicació entre la ciutadania i l'administració.**

4. **Aprofitar la ciutat construïda** com a potencial laboratori.

5. **Promoure la participació ciutadana** per definir millor la idoneïtat dels projectes. Serviria d'exemple com a eina per millorar la comunicació la "la Rambla Science".

6. Resultats Sessió 2. Cultura i art

El panel de persones expertes

Persones expertes que formaven part del Panel 2

Elena Belart Calvet

Cap del Servei de Patrimoni Arquitectònic de la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura

Bet Capdeferro

Arquitecta de Bosch Capdeferro Arquitectura

Xavier Casanovas

President de RehabiMed i membre de la Junta d'ICOMOS

Jordi Pascual

Fundador i coordinador de la comissió de cultura de Ciutats i Governes Locals Units

Moderadora

Glòria Pèrez Salmerón

Presidenta de la Federación Internacional de Asociaciones de Bibliotecarios y Bibliotecas i assessora tècnica de la Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona

Principals aportacions del Panel 2

En el [següent enllaç](#) podeu trobar íntegrament totes les aportacions realitzades pel panel d'experts 2. No obstant això, a continuació es fa un resum de les aportacions dels experts en relació a les preguntes formulades des de l'Agenda urbana de Catalunya o pel moderador del panel:

1. Un dels reptes és vetllar pel manteniment de la diversitat cultural malgrat els processos d'urbanització creixent.
2. **Mitigar la gentrificació** que es genera amb els processos de renovació patrimonial i urbana.

3. Elaborar un **marc sòlid per a construir polítiques urbanes que tenen a veure amb la cultura**. Es valora la possibilitat que s'iniciï des de l'Agenda com a lloc de trobada entre l'administració pública i la societat civil.

2. Es proposa **la cultura com a quart pilar de la sostenibilitat** al costat de l'economia, la inclusió social i el medi ambient.

4. Definir i introduir el concepte **avaluació d'impacte cultural** abans d'aprovar el planejament territorial i urbanístic. L'avaluació s'ha de recolzar en: els drets culturals, entesos com l'increment de competències culturals de la població, potenciar els usos dels espais públics per desenvolupar programes culturals; aprofundir en la governança participativa de les institucions culturals i vetllar per a què aquestes, de forma "ecosistèmica" ajudin amb projectes petits o més locals; incloure als actors culturals en els projectes urbans.

Resultats del workshop

Les persones participants, juntament amb les persones expertes que havien format part del Panel 2, es van distribuir en 4 grups. Cada grup tenia que respondre a una de les 5 preguntes plantejades inicialment.

Preguntes sobre les que s'havien de fer aportacions en clau de reptes:	Grups que van treballar aquesta pregunta:
Preservació del patrimoni	
<i>S'està mercantilitzant el patrimoni arquitectònic als hàbitats urbans amb més pressió?</i>	1
Cultura i reequilibri territorial	
<i>Quins riscos i àrees d'oportunitat presenten les regions no metropolitanes a l'hora de fer un esforç de construcció d'identitat local pròpia?</i>	2
Foment de ciutats artístiques	
<i>Quins marcs d'entesa caldria bastir per potenciar la creació artística als hàbitats urbans?</i>	3
La tematització de les ciutats	
<i>Quins avantatges i riscos presenta la construcció d'una marca de ciutat?</i>	4

Després de dues rondes de treball de cada grup, es van extreure les següents conclusions:

A) Principals reptes en relació a la PRESERVACIÓ DEL PATRIMONI

GRUP 1

1. **Un dels principals reptes és pensar en l'ús d'aquest patrimoni.** Cal reflexionar sobre per a què es vol utilitzar aquest patrimoni arquitectònic i preveure que **se n'ha de poder fer un ús accessible per a totes les persones.**

2. **Les previsions d'ús del patrimoni han de formar part d'una visió estratègica més ampla**, d'un pla on quedi especificat què es vol fer amb aquell patrimoni i quina intenció hi ha al darrera de la seva recuperació.
3. S'hauria de preveure un espai perquè tots els actors implicats en el procés de recuperació, **polítics i ciutadans**, puguin **consensuar una visió conjunta i compartida** del paper que ha de tenir la preservació del patrimoni a la ciutat.
4. Cal assumir que el patrimoni arquitectònic no és un fet aïllat i que està relacionat amb la ciutat i el territori. S'ha d'**intervenir amb consciència sistèmica** sobre els elements patrimonials a preservar.
5. El **patrimoni arquitectònic porta implícita una reactivació econòmica**.
6. **La preservació del patrimoni arquitectònic requereix de molta educació ciutadana** sobre la importància de la memòria històrica.
7. Ja que la sessió està centrada en art i cultura possiblement caldria **revisar el paper massa dominant que se li ha atorgat en aquest apartat al patrimoni arquitectònic**. També **es detecten altres mancances d'àmbits relacionats amb la cultura com ara el de les biblioteques, els museus o les arts escèniques**.

B) Principals reptes en relació a la CULTURA I EL REEQUILIBRI TERRITORIAL

GRUP 2

1. S'ha de tenir prèviament una visió general de la cultura a Catalunya. Cal un **Pla Territorial Cultural de Catalunya** que analitzi la situació a nivell de país i marqui unes línies a nivell cultural que reequilibrin el pes excessivament dominant de Barcelona sobre la resta de Catalunya. Es recorda que ja hi ha un Pla Sectorial d'Equipaments Culturals que es va fer el 2009-2010 que ara es troba en "*stand by*". Pot ser un punt de partida. Les administracions públiques no haurien de ser meres programadores d'activitats sinó autèntics motors de promoció d'aquest reequilibri.
2. **Posar en valor els trets identitaris i particulars de cada lloc**. Fent un símil es tractaria de poder promoure un producte cultural "km 0" semblantment al que es fa en gastronomia quan es fomenta el consum de la producció local i de proximitat.
3. Això permet alhora una **especialització del territori i una futura internacionalització** (com ha passat amb la Fira del Teatre de Tàrraga) a mida que el projecte cultural es va consolidant.

4. Els projectes culturals han **d'integrar els diferents actors del sector privat a més de l'administració pública.**
5. **Reforçar el teixit associatiu del territori.**
6. Hi ha d'haver un **reequilibri urbà / rural en l'àmbit de la cultura.**
7. Cal **treballar més en xarxa.**
8. **Fer accessible la cultura a tothom** recolzant-nos per exemple en la xarxa de biblioteques o models tipus el bibliobus que apropen la cultura a tots els racons del territori..

C) Principals reptes en relació al FOMENT DE CIUTATS ARTÍSTIQUES

GRUP 3

1. Cal una **visió estratègica per a què aquesta "artisticitat" sigui fomentada com a motor econòmic** sostenible a llarg termini.
2. Cal **una narrativa de ciutat que ajudi a configurar una identitat pròpia** i que es comenci a treballar a les escoles.
3. La **cultura ha de ser un element transversal** en les preses de decisions de les administracions públiques.
4. Necessitem una **visió conjunta i cohesionada de la ciutat i també dels seus valors.**
5. Es bàsic **integrar la planificació dels equipaments culturals.**
6. Calen unes **polítiques culturals per articular la ciutat.**
7. **La base d'aquestes polítiques culturals ha de ser la pròpia ciutat** que ha de permetre que es visqui la cultura en els espais públics, en els barris, en els locals, en els habitatges dignes, en els espais de relació i que tot això fomenti una massa crítica de gent implicada en la vida cultural.
8. **Una ciutat artística ha de ser inspiradora i afavorir la creació.** Això vol dir que **els artistes de la ciutat s'han de visibilitzar.** Per tant en aquest sentit l'art té un paper molt més important i es més present entre nosaltres que no pas en els formats clàssics habituals d'exposicions i espais tancats reservats a les mostres artístiques o museus. L'art s'ha d'incorporar a la vida de la ciutat, a les zones de passeig, etc.

D) Principals reptes en relació a LA TEMATITZACIÓ DE LES CIUTATS

GRUP 4

1. Perquè sigui una ciutat viva **s'ha de defensar la funció residencial de la ciutat front a la tematització**. Podem acabar amb ciutats escèniques com Venècia, que resulten gairebé hostils per la vida quotidiana.

2. **La normativa hauria d'evolucionar perquè fins ara no ha estat capaç de preservar els valors que té una ciutat (el text històric, el parcel·lari, les tipologies, etc)**. En molts casos el creixement de la ciutat ha provocat la desaparició d'aquests valors.

3. Cal **educació perquè es pugui conèixer, valorar i reconèixer el paper dels ciutadans que mantenen viva la ciutat**. Molts cops la tematització, orientada sobretot als visitans, s'oblida de les necessitats culturals dels residents. L'educació és també important **per crear un relat de la pròpia identitat**.

4. S'hauria de **treballar més amb criteris de qualitat que de quantitat**. Sovint hi ha molta oferta cultural molt banalitzada. Potser seria millor invertir en generar menys productes de bona qualitat que generar molta oferta de baixa qualitat.

5. **El turisme s'hauria de reorientar i recolzar més en tenir experiències i sensacions**. Buscar la manera de seduir al visitant implicant per vies més emocionals.

6. **La rendibilitat econòmica no pot ser l'únic factor a tenir en compte** alhora de promoure iniciatives culturals. Hi pot haver elements culturals i artístics menys comercials que pot ser molt important preservar.

7. Contra la tematització cal tenir present que **la cultura és tot**. El repte és aconseguir que els ciutadans valorin tot el què és la ciutat en conjunt i els barris: el seu patrimoni històric i l'arquitectura contemporània, artistes d'abans i d'ara i tot l'entorn.

Aportacions:

- Catalunya no pot construir un Agenda Urbana sense posar els elements culturals al centre de l'acció. Per història, per vocació s'hauria de tenir molt present la importància i el pes d'aquests elements culturals en la proposta final d'agenda.
- Les actuacions de protecció i de salvaguarda del patrimoni al centre de la ciutat és important que després per plusvàlues no beneficiïn a una quantitat de ciutadans. Cal garantir que siguin patrimoni de tota la ciutat. Es millora una zona i després

les lloguers de la zona intervinguda es posen pels núvols quan aquest no és l'objectiu de millorar el centre històric.

- S'invita a que des de l'Agenda Urbana s'intenti sistematitzar en quins dels ODS incideix l'Agenda a partir de les accions que finalment es proposin. Serà molt útil perquè els polítics visualitzin que les propostes són coherents i contribueixen al compliment dels acords internacionals que el seu país ha signat. Tanmateix això hauria de facilitar l'assignació pressupostària per executar les accions.

7. Resultats Sessió 3. Participació i transparència

El panel de persones expertes

Persones expertes que formaven part del Panel 3

Michael Donaldson Carbón

Assessor de coordinació i planificació estratègica de l'Ajuntament de Gavà

Itziar González Virós

Arquitecta i urbanista. Cooperació i arquitectura social

Ana Menéndez Martínez de Bartolomé

Presidenta de la Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

Ismael Peña López

Director general de Participació Ciutadana del Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència

Moderador

Quim Brugué

Catedràtic del Departament de Pedagogia de la Universitat de Girona

Principals aportacions del Panel 3

En el [següent enllaç](#) podeu trobar íntegrament totes les aportacions realitzades pel panel d'experts 3. No obstant això, a continuació es fa un resum de les aportacions dels experts en relació a les preguntes formulades des de l'Agenda urbana de Catalunya o pel moderador del panel:

1. Com a repte per avançar en la millora de la qualitat democràtica es proposa trobar els mecanismes que **ampliïn el concepte de "ciudadà involucrat"** en la construcció conjunta dels projectes i en el reconeixement de les aportacions de tothom. **S'han de generar espais de confiança** entre els actors per **avançar en la cooperació** i iniciar la col·laboració amb ells des de l'inici dels projectes.

2. Es proposa el **desenvolupament de portals** que assegurin el dret accés a la informació.
3. Per millorar en la transparència seria necessari desenvolupar una **política que ensenyés el perquè es prenen les per a fer explícites les raons de les actuacions.**
4. Es reclama **avançar en la transparència de dades del sector privat.**
5. S'ha de **desenvolupar el paper de l'administració com a àrbitre** per assegurar que els actors que tenen més poder monopolitzin la presa de decisions en el debat dels projectes.
6. **Es proposa transformar l'administració en un agent d'escolta activa** i amb la capacitat de modificar el projecte amb la cooperació de tots els que hi participin.

Resultats del workshop

Les persones participants, juntament amb les persones expertes que havien format part del Panel 3, es van distribuir en 5 grups. Cada grup tenia que respondre a una de les 3 preguntes plantejades inicialment.

Preguntes sobre les que s'havien de fer aportacions en clau de reptes:	Grups que van treballar aquesta pregunta:
Qualitat democràtica	
<i>Com es pot millorar la participació ciutadana en la presa de decisions als hàbitats urbans?</i>	1 i 4
Apoderament ciutadà	
<i>Quines millores i canvis són necessaris per avançar cap a la cocreació de polítiques urbanes?</i>	2 i 5
Governança transparent	
<i>Garanteixen les noves tecnologies l'assoliment d'una governança urbana més transparent?</i>	3

Després de dues rondes de treball de cada grup, es van extreure les següents conclusions:

A) Principals reptes en relació a la QUALITAT DEMOCRÀTICA

GRUP 1

1. La **participació ha de ser activa** a per part de tots els agents que s'han d'implicar amb intensitats diferents en totes les fases del procés.
2. La **participació de qualitat ha de promoure el sentit de pertinença, d'identitat i cohesió** propi dels processos de co-producció.
3. La **participació ha de ser deliberativa, no plebiscitària**. La participació no es pot utilitzar per validar decisions ja preses sinó que ha de generar noves alternatives fruit del diàleg i la deliberació.
4. Cal motivar la participació de la ciutadania promovent entre d'altres **canals bi-direccionals** de comunicació amb l'administració. La ciutadania no pot ser mera

receptora d'informació sino que ha de tenir un paper pro-actiu en la millora de governança.

5. El ciutadà segueix percebent com a massa distants els espais on es prenen finalment les decisions.

6. És molt important que la informació base per prendre les decisions sigui de qualitat i comprensible.

7. El sentit impositiu de la norma s'ha de canviar per normatives més "didàctiques" que ajudin a generar canvis en les conductes més proactius a la participació ciutadana.

GRUP 4

1. Cal fer un **diagnòstic del sistema de participació ciutadana** per veure com cal reformular-lo amb criteris de qualitat abans de proposar noves fórmules. Hem de veure d'on partim, què tenim i repensar.

2. Hem de **plantejar temes que interessin a la ciutadania** (*bottom-up*) i per això ens cal **disposar d'un mapa complet d'agents** rigurós i complet on no quedi exclòs ningú. El mapa d'agents s'hauria de complementar amb un **mapa de relacions** entre ells (sociograma) per poder dissenyar estratègies d'apropament als actors partint de les seves relacions sinèrgiques i antagòniques.

3. La participació ciutadana hauria d'impregnar totes les àrees de la vida i a les organitzacions. En el cas de l'administració resultaria exemplificant com a model d'organització que dialoga amb la ciutadania. Per la ciutadania la participació de qualitat és també una font d'aprenentatges. Es tractaria de **recuperar el concepte de "ciutat educadora"**, és que totes les actuacions públiques que es facin estiguin impregnades dels valors d'inclusió, accessibilitat i d'igualtat. Amb això aconseguiríem apoderar col·lectius que sovint s'han percebut com a més vulnerables perquè es converteixen en motor del canvi (com per exemple la plataforma del lloguer) . Estem parlant de **potenciar l'apoderament de grups que habitualment han quedat al marge de molts processos participatius tradicionals.** Això tindria implicacions en la concepció de l'administració que es presentaria com a menys paternalista i "assistencialista" i més col·laborativa i accessible.

4. Posar en valor els espais informals de participació. Molts consells ja no funcionen i les fórmules tradicionals de participació no acaben de rutllar. Apoderant a la ciutadania i posant en valor aquests espais informals de participació podríem revertir la situació.

5. **Cal reservar més temps pel debat i el diàleg.** Vivim en un món d'immediatesa i els canvis venen després de molta reflexió col·lectiva i progressives reformulacions.

Aportacions:

- Caldria també parlar de "l'open data" com a element que pot garantir una major transparència sobre les fonts d'informació.

- *La participació ha de ser fomentada amb accions i plans concrets i avaluables.*

B) Principals reptes en relació a L'APODERAMENT CIUTADÀ

GRUP 2

1. Més que parlar d'apoderament (terme sobre el que no hi acaba d'haver acord conceptual) **es prefereix parlar de corresponsabilitat.**

2. Al parlar d'apoderament ciutadà cal posar el pes en el concepte de ciutadania, entès que **l'apoderament va associat a la implicació (persona) en una visió col·lectiva.**

3. Des de d'aquesta visió de l'apoderament com la implicació en una visió col·lectiva s'han fet reflexions sobre:

- ✓ La **importància del treball en xarxa** des de les estructures formals i informals de participació.
- ✓ La **importància de la confiança** per generar espais de co-creació o de presa de decisions.

GRUP 5

1. **L'apoderament ciutadà s'hauria d'acompanyar d'espais de capacitació i formació.** La gent que participa ve de diferents àmbits i potser les formes de participar en els processos els poden resultar sorprenents o farragoses.

2. **S'ha de fer un esforç per vèncer algunes barreres i tòpics que s'identifiquen amb els processos participatius** relacionats sobretot amb el caràcter no vinculant dels resultats o amb el rigor en la recollida de les aportacions.

3. **L'apoderament hauria d'anar lligat al reconeixement de que la ciutadania també pot definir l'agenda** sobre el que cal debatre. Cal superar la visió de que l'administració invita a participar sols amb caràcter merament consultiu sobre determinats aspectes que li preocupen i que poden coincidir amb les prioritats de la ciutadania.

4. Sempre s'ha de **garantir el retorn dels resultats de l'acció ciutadana**. Els participants volen saber com s'han tingut en compte les seves aportacions i quin impacte real ha tingut en la concreció de les propostes finals.

5. **La cultura de la participació ja hauria de començar a les escoles**. L'escola ja hauria de proveir les eines per a formar a futurs ciutadans que més endavant s'implicaran activament en els diversos grups socials i veïnals.

6. **Els processos de participació en sí mateixos són també una escola d'aprenentatge**, tant en la manera col·laborativa de treballar com pel fet de facilitar la divulgació de continguts informatius que esdevenen més comprensibles.

7. S'ha de **garantir la transparència en tot moment**. Transparència en la gestió del procés i en tractament dels resultats.

8. S'hauria de reconèixer **d'alguna manera l'esforç que fa la ciutadania dedicant temps a participar activament en els processos**. Es suggereix que es podria inclús preveure algun tipus de bonificació o compensació per tal de garantir la igualtat d'oportunitats alhora de poder participar presencialment a les sessions. Si no es pot es corre el risc de que el mapa d'actors tingui un cert biaix vers als alliberats per part de les organitzacions, jubilats o persones que es poden permetre dedicar temps de la seva feina per anar a les reunions.

Aportacions:

- Sobre el fet de "recompensar" d'alguna manera l'assistència dels participants a les sessions no hi acord. Alguns consideren que la recompensa a la participació és la satisfacció de la demanda. En la mesura en que hom fa arribar les seves propostes i aquestes es prenen en consideració, ja s'està generant una recompensa. Els que som titulars del dret de participar que ens garanteixen les institucions, fem efectiu aquest dret aportant les nostres propostes. És un exercici de reciprocitat que hauria de primar en la participació de base. Un altre aspecte seria el grau de satisfacció que és pugui percebre en l'exercici d'aquest dret.

C) Principals reptes en relació a LA GOVERNANÇA TRANSPARENT

GRUP 3

1. S'han de **separar dos conceptes diferents com són les dades i la informació**. Moltes administracions actualment estan abocant un munt de dades a través de les seves pàgines web i dels seus portals poc útil per la gent. **Cal tractar aquestes dades per fer-les més comprensibles a les persones**.

2. **La societat civil s'hauria d'implicar en el tractament de les dades** per garantir el rigor en la interpretació de la informació bàsica que ha d'estar **a disposició de tothom a través del "open data"**. La societat civil s'hauria de corresponsabilitzar alhora de fer aquest pas de passar de les dades a la generació d'informació.

3. **La manca de confiança és un factor determinant del desencís** que percep molta gent en relació a la participació. Fa massa temps que dura aquesta sensació de que no s'avança tot i els esforços institucionals en promoure espais de diàleg. Molts participants pensen que finalment se'ls farà poc cas, molts tècnics saben que les propostes es poden bloquejar a nivell polític i molts polítics viuen aquest processos com un tràmit al marge de la presa de decisions final.

4. S'haurien **d'establir més indicadors qualitius de seguiment**. La majoria d'indicadors són quantitius.

5. Convé la **participació de tots els agents en totes les fases de la presa de decisions**. En els processos de participació habitual el ciutadà té la idea, el tècnic la interpreta i el polític decideix executar-la (o no). Aquest itinerari pot comportar que el que s'executi finalment estigui molt allunyat de la proposta inicial feta per la ciutadania. Per a què això no passi caldria que dins de tot el procés es garantís la participació de tots els agents (de principi a fi). Aquesta implicació en totes les fases generaria més confiança i seria un estímul per seguir participant.

Aportacions:

- Es recorda que les dades han de ser "neutres" i la informació que ens arriba ja no és neutra.
- La participació dels polítics en els processos acostuma a ser un element de distorsió que desvirtua els debats, ja que sovint tendeixen a reproduir els discursos que presenten en els plens dels Ajuntaments ignorant la nova mirada que aporta la ciutadania.

- Cal reforçar més els mecanismes de comunicació i transparència entre les diferents administracions.
- És molt important ser conscients de que al parlar de ciutadania en els processos de participació no ens referim a un col·lectiu homogeni. Això fa més complex a la pràctica qualsevol procés de participació.

Tarragona, 2 de juliol de 2019